ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Teie: 12.11.2021 nr

Meie: 17.12.2021 nr 2.1.-3/21/3715

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1.-3/21/3715

Vaideotsuse tegija	Andmekaitse Inspektsioon
Otsuse tegemise aeg ja koht	17.11.2021, Tallinnas
Vaide esitamise aeg	14.01.2021
Teabevaldaja	Tartu Ülikool e-posti aadress: info@ut.ee
Vaide esitaja (teabenõudja)	xxx e-posti aadress: xxx

RESOLUTSIOON
Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel otsustame:
1) jätta vaie rahuldamata;
2) teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.

VAIDLUSTAMISVIIDE:
Kui Andmekaitse Inspektsioon jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda 30 päeva jooksul teabevaldaja vastu halduskohtusse (AvTS § 46 (2)). Vaide esitaja saab pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni vastu halduskohtusse juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

FAKTILISED ASJAOLUD:

01.11.2021. a esitas teabenõudja Tartu Ülikooli õppejõule tema tööalasele e-posti aadressile teabenõude:

Piirasite minu osalemist Robootika praktikumi kontaktõppes 01.11.21. Palun saatke mulle dokumendid mille alusel te mind kontaktõppele ei luba.

07.11.2021 on isik esitanud meeldetuletuse:
Mulle väga meeldib Teie praktikum ning just selle tõttu olin väga pettunud ootamatust takistusest. Soovin võimalikult kiiresti naasta kontaktõppe vormi ning seetõttu soovin minu poolt 1.11. küsitud dokumente (sh riskianalüüsi, millele suuliselt viitasite). Osundan, et vastavalt AvTS-le on minu poolt saadetud küsimus käsitletav teabenõudena ning selle täitmise tähtaeg on 8.11.

13.01.2021. a esitas teabenõudja inspektsioonile vaide, kuna ei olnud saanud oma teabenõudele vastust.

18.11.2021. a tegi inspektsioon teabevaldajale järelepärimise.

01.12.2021. a vastas teabevaldaja inspektsiooni järelepärimisele.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:
Saatsin Tartu Ülikooolile teabenõude, millele ei ole ka meeldetuletuse järel saabunud vastust. Palun kohustada Tartu Ülikooli väljastama minu poolt soovitud teave.

TEABEVALDAJA SELETUS:
1. Kas õppejõud on üliõpilase pöördumise saatnud edasi registreerimiseks või registreerinud ise dokumendiregistris? Miks ei ole pöördumisele vastatud või millal plaanitakse vastata?

Üliõpilane XXX pöördus 01.11.2021 kirjalikult õppejõud J. Jõgeva poole sooviga saada teada, miks ta piiras üliõpilase osalemist robootika praktikumi kontaktõppes, ja soovis saada dokumente, mille alusel õppejõud üliõpilast kontaktõppesse ei luba. Õppejõud selgitas üliõpilasele suuliselt, et teda ei ole kontaktõppest eemaldatud, sest see võib toimuda nii füüsiliselt kohal olles kui ka virtuaalselt, oluline on õppija ja õppejõu vahetu suhtlus õppekeskkonnas, sh e-õppes. Õppejõud selgitas, et robootika praktikumis on tagatud kõikidele üliõpilastele vahetu suhtlus õppejõududega sõltumata sellest, missugusesse õpirühma nad kuuluvad. Õppejõud luges üliõpilase päringu suulise vestluse järel vastatuks. 07.11.2021 pöördus üliõpilane uuesti kirjalikult õppejõud J. Jõgeva poole, andes teada, et tegemist on teabenõudega. Õppejõud pidas varasemat suulist vastust piisavaks ja olukorda lahendatuks. Üliõpilasele vastati kirjalikult 24.11.2021 e-kirja teel.

Üliõpilase kirja ülikooli dokumendiregistris ei registreeritud, sest õppejõud vastas üliõpilasele suusõnaliselt ja selgitas olukorda. Kogu kirjavahetus on nüüdseks dokumendihaldussüsteemis registreeritud.

2. Kas ja kuidas on ülikool oma õppejõududele selgitanud, millised pöördumised tuleks (nii teabenõuded kui selgitustaotlused) ülikooli dokumendiregistris registreerida?

Tehnoloogiainstituudi õppejõududele ei ole eraldi selgitatud, millised pöördumised tuleks registreerida. Teabenõude registreerimise kohustusest ei olnud teadlik ka õppejõud J. Jõgeva. Teadlikkuse suurendamiseks tellib instituut ülikooli kantseleilt asjaajamiskoolituse ja andmekaitse spetsialistilt andmekaitsekoolituse. 16. novembril 2021 toimus ülikooli andmekaitse koostöövõrgustiku kohtumine, kus räägiti avaliku teabe seadusest, juurdepääsupiirangute seadmisest ja teabenõudest. Koolitusel osales ka instituudi esindaja. Lisaks on kavas süvendada instituudi õppejõudude ja programmijuhtide teadlikkust nii avaliku teabe seadusest kui ka isikuandmete kaitse üldmäärusest, isikuandmete töötlemisest ja

asjaajamiseeskirjadest ülikoolis. Instituut lõpetas üliõpilastelt tõendite küsimise ja nende kontrolli ei toimu. Tehnoloogiainstituut vaatab kõnealuse juhtumi valguses üle instituudi õppetöö korralduse, et vältida niisuguste juhtumite kordumist tulevikus.

3. Selgitada välja kas ja mis dokumente on õppejõud lubanud teabenõude korras edastada.
Õppejõud suhtles üliõpilasega suusõnaliselt ja selgitas, et ta analüüsis riske, mille alusel tegi otsuseid. Otsuste all mõeldi üliõpilase kuulumist õpirühma. Õppejõu väitel ei lubanud ta esitada üliõpilasele ühtegi dokumenti. Selles olukorras räägiti üksteisest mööda, sest õppejõud kasutas ütlust „Ma analüüsin riske", aga üliõpilane arvas, et tegemist on riskianalüüsiga.

4. Anda teada kui vahepeal on pöördujale juba vastatud ja saata vastusest koopia inspektsioonile. Pöördujale vastati 24.11.2021.

5. Selgitada täpsemalt tekkinud probleemi olemust, sh kas õppejõud on töödelnud üliõpilaste eriliigilisi isikuandmeid. Vajadusel saab ülikool sel juhul esitada inspektsioonile rikkumisteate ja lisada sellele õppejõu seletuskirja.

Õppejõud otsustas Covidi-tõendeid küsida õppeaines, kus loengutes osaleb üle 100 tudengi ja hajutamise võimalused on piiratud. Õppejõud küsis Covidi-tõendit üliõpilastelt, kes soovisid viibida loengu ajal lähiõppes ehk loengusaalis. Loengutest tehakse ka heli ja pildiga otseülekanne, milles osalemine on samaväärne kohapeal osalemisega. Sellisest hajaõppevõimalusest teavitas õppejõud semestri alguses üliõpilasi ÕIS-is. Praegu käib auditooriumis kohal umbes 25 üliõpilast, ülejäänud osalevad loengutes veebi vahendusel.
Praktikumides pakutakse hajaõpet, mille korral osa üliõpilasi viibib praktikumiruumis kohapeal ja osa on virtuaalses ruumis, aga saavad õppejõuga suhelda videosilla vahendusel. Õppejõud saab jälgida praktiliste tööülesannete täitmist laudade kohale paigutatud kaamerate vahendusel.

Praktikumiruumides palutakse üliõpilastel kanda maski ja neilt küsiti kehtivat Covidi-tõendit. Alates 10. akadeemilisest nädalast, kui Eestis oli koroonaviiruse levik väga suur, palus õppejõud kõikidel üliõpilastel, kellel puudub tõend, jätkata praktikumi veebis, kus on samaväärselt lähiõppega tagatud võimalus vahetuks suhtluseks juhendajaga. Praktikumides ei ole võimalik tagada hajutatust ja seetõttu eelistati hajaõppevormi. Kontrollimiseks kasutati riiklikku teenust kontroll.digilugu.ee, vältimaks andmete talletamist. Teavet ei ole salvestatud ühelegi andmekandjale. Alates 29.11.2021 eemaldati ÕIS-ist Covidi-tõendeid puudutav teave ja nende kontrolli enam ei toimu.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:
1. AvTS § 3 lg 1 sätestab, et avalik teave on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites.

2. AvTS § 5 lõike 1 punkti 2 kohaselt on teabevaldajaks avalik-õiguslik juriidiline isik. Seega on Tartu Ülikool teabevaldaja AvTS-i mõttes.

3. Inspektsiooni pädevuses on AvTS § 45 lõike 1 kohaselt teabevaldajate üle riikliku ja haldusjärelevalve teostamine teabenõuete täitmise üle.

4. Õppejõud ülikooli esindajana on jätnud teabenõudjale vestluses mulje, et teabenõudja küsitava küsimuse kohta on koostatud mingi olemasolev dokument (viidatuna riskianalüüs) ehk tegemist on teabenõudega. Küll aga on vaidemenetluse käigus selgunud, et antud juhul on

olnud tegemist selgitustaotlusega, kus üliõpilane soovis saada selgitusi, miks ei ole tal lubatud seminaridest kohapeal osa võtta.

5. Hoolimata sellest, kas üliõpilase pöördumine oli teabenõue või selgitustaotlus, siis ei ole ülikool meie hinnangul õppejõududele piisavalt selgitanud, millised pöördumised tuleks (nii teabenõuded kui selgitustaotlused) ülikooli dokumendiregistris registreerida. Kui pöördumine oleks registreeritud, siis oleks saanud dokumendihaldur juba algselt välja selgitada, et viidatud küsimuses ei ole olemasolevat teavet (viidatud dokumenti), vaid see on üliõpilase selgitustaotlus. Küll aga oleks ka siis ülikoolil olnud kohustus sellele vastata. Seetõttu juhime ülikooli tähelepanu, et teabevaldaja tagaks selle, et kõik töötajad oleks teadlikud, milliseid saadud kirju nad peavad registreerima dokumendiregistris.

6. Kahetsusväärne on asjaolu, et vaidemenetluse käigus selgus asjaolu, et õppejõud on omavoliliselt ja ülikooli reegleid eirates küsinud üliõpilastelt nende COVID-tõendeid ja teinud selle alusel otsuseid, keda ta lubab kohapeal toimuvatesse seminaridesse. Küll aga on ülikool ise reageerinud õppejõu ülikooli antud korraldustest erinevale praktikale ja kinnitatud, et COVID-tõendite küsimine on lõpetatud. Eraldi soovitame veenduda, et kõik juba saadud andmed on kindlasti kustutatud.

7. Fakt selle kohta, et isik on vaktsineeritud, läbi põdenud, nakatunud jms loetakse isiku eriliigilisteks isikuandmeteks (terviseandmeteks). Seega on COVID-tõendid käsitletavad isiku eriliigiliste isikuandmetena. Eriliigiliste isikuandmete töötlemisel on aga vajalik, et töötlemise alus tuleneks seadusest. Täpsustame, et Vabariigi Valitsus on vastu võtnud korralduse COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud, aga täiskasvanute tasemeõpet ei ole selles korralduses välja toodud. Seetõttu ei saa ka selle korralduse alusel kontrollida üliõpilaste COVID-tõendeid.

8. Antud juhul saaks ainus COVID-tõendite töötlemise alus olla isiku nõusolek. Igasugune nõusolek peab aga olema antud selgelt vabal tahtel ja ei või seada selle mitteandmisel isikut kuidagi teistega võrreldes ebavõrdsesse olukorda. Praegusel juhul ei olnud täidetud nõusoleku vabalt tahtel antav nõue ja üliõpilased said erikohtlemise osaliseks lähtuvalt sellest, kas nad tõendi esitavad või mitte. Samuti seame kahtluse alla nõusoleku aluse kasutamise suhetes õppejõud vs üliõpilane, kuna küsija on küsitavast tugevamal jõupositsioonil, mistõttu on väga keeruline tagada, et nõusolek on antud vabal tahtel.

9. Arvestades eeltooduga teeme isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 58 lg 2 punkti b alusel noomituse. Sellega juhime tähelepanu, et isikuandmete töötlemisel peab tagama, et töötlemine oleks seaduslik (IKÜM artikkel 5). Ülikooli õppejõud ei või üliõpilastelt nõuda COVID-tõendite esitamist, kuna andmete töötlemiseks puudub õiguslik alus.

10. Eeltoodust lähtuvalt on vaide ese ära langenud (puudub teave, mille esitamist küsitakse), mistõttu puudub alus teha ettekirjutus teabenõude täitmiseks või sellele vastamiseks. Seetõttu jätame vaide rahuldamata. Sh on COVID-tõendite küsimine lõpetatud ja teabenõudjal on võimalik taas seminarides osaleda.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kadri Levand
jurist
peadirektori volitusel